

Mladi raziskovalci Slovenije 2023

58. srečanje

Raziskovalna naloga

NE SODI KNJIGE PO PLATNICI

Raziskovalno področje: **sociologija**

Avtorici: Lina Bohinc in Ajda Feguš

Mentorica: Minka Vremec

Osnovna šola: Angela Besednjaka Maribor

Maribor, april 2024

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	HIPOTEZE.....	1
2	PREGLED OBJAV.....	3
2.1	MEDVRSTNIŠKI ODNOSI	3
2.2	PRIJATELJSTVO	3
2.3	MEDVRSTNIŠKO NASILJE	4
2.4	OBLIKE MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA	4
2.4.1	<i>Psihično nasilje</i>	4
2.4.2	<i>Fizično nasilje</i>	4
2.4.3	<i>Spolno nasilje</i>	5
2.4.4	<i>Ekonomsko nasilje</i>	5
2.4.5	<i>Spletno nasilje</i>	5
2.5	VLOGE UČENCEV V MEDVRSTNIŠKEM NASILJU	6
2.6	PREPREČEVANJE MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA	6
3	METODOLOGIJA DELA	8
3.1	UDELEŽENCI	8
3.2	MERSKI INSTRUMENTI	8
3.3	POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV	8
3.4	POSTOPEK ANALIZE PODATKOV.....	8
4	REZULTATI	9
4.1	MEDVRSTNIŠKI ODNOSI	9
4.2	MEDVRSTNIŠKO NASILJE	17
5	RAZPRAVA	21
6	DRUŽBENA ODGOVORNOST	23
6.1	PREDLOG MINI PROJEKTA »NE SODI KNJIGE PO PLATNICK«.....	23
7	ZAKLJUČEK.....	24
8	PRILOGE.....	26
8.1	ANKETNI VPRAŠALNIK.....	26
9	VIRI IN LITERATURA	30

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Lastnosti s pozitivnim vplivom	9
Graf 2: Lastnosti z negativnim vplivom	10
Graf 3: Odnosi v razredu.....	11
Graf 4: Odnosi s paralelko	11
Graf 5: Mnenje učencev o druženju s paralelko	12
Graf 6: Mnenje učencev o razlikah v druženju s sošolci in sosošolci	12
Graf 7: Mnenje učencev o druženju z mlajšimi učenci.....	13
Graf 8: Mnenje učencev o druženju s starejšimi učenci	13
Graf 9: Mnenje učencev o druženju z učenci drugega spola	14
Graf 10: Mnenje učencev o druženju z učenci drugih šol	15
Graf 11: Mnenje učencev o druženju z učenci drugih držav	16
Graf 12: Poznavanje medvrstniškega nasilja	17
Graf 13: Poznavanje oblik medvrstniškega nasilja.....	18
Graf 14: Žrtev medvrstniškega nasilja.....	18
Graf 15: Oblike medvrstniškega nasilja, ki jih je učenec bil deležen	19
Graf 16: Ukrepanje	19
Graf 17: Pomoč	20

POVZETEK

V šoli sva opazili, da so odnosi med učenci slabi. Najin namen je ugotoviti, kakšni so njihovi odnosi, kako se med seboj razumejo učenci v razredu in v njihovi paralelki, kako se razumejo z učenci drugih razredov, koliko prijateljev imajo, ali so kdaj bili žrtev nasilja, ali so kdaj povzročali katerokoli vrsto nasilja, kakšna je razlika med mestno in vaško šolo glede na medvrstniške odnose ... Meniva, da imajo mnogi učenci v šolah probleme s sklepanjem prijateljstev, da je veliko učencev žrtev vsaj ene od vrst nasilja in da imajo učenci na vaški šoli boljše odnose kot učenci v mestni šoli. Do podatkov, bova prišli tako, da bova anketirali učence od 5. do 9. razreda dveh različnih osnovnih šol.

ZAHVALA

Zahvaljujeva se najini mentorici, za pomoč in usmerjanje pri pisanju raziskovalne naloge. Zahvala gre vsem anketirancem, ki so si vzeli čas ter rešili najino anketo in s tem pripomogli pri pridobivanju podatkov potrebnih za izdelavo raziskovalne naloge. Hvala vsem učiteljem in učiteljicam iz vaške in mestne šole, za pomoč.

1 UVOD

V današnjem času opažamo slabo komunikacijo in odnose med učenci osnovnih šol. Učenci se v njihovih razredih delijo v skupine. Opravljanje med njimi je zelo pogosto. Opažava tudi vedno manj pravih prijateljstev in še ta so v večini med učenci istega spola. Druženje z učenci drugih razredov je zelo redko.

Namen raziskovalne naloge je raziskati medvrstniške odnose in nasilje povezano z njimi ter učencem predstaviti možne načine ravnanja ob prisotnosti medvrstniškega nasilja. V raziskovalni nalogi opredeliva medvrstniške odnose, medvrstniško nasilje ter opiševa oblike, v katerih se le to pojavlja. Kasneje predstaviva odgovore učencev, ki sva jih pridobili s pomočjo anketnega vprašalnika. V njej sva učence mestne in vaše osnovne šole vprašali po njihovih odnosih in prijateljstvih z vrstniki ter izkušnjami in mnenju o medvrstniških odnosih. Vsi poznamo rek »ne sodi knjige po platnici«, ki ga lahko povežemo tudi s sklepanjem novih prijateljstev in grajenjem pozitivnih odnosov. Tako kot knjige smo tudi ljudje navznoter drugačni kot navzven in naš spol, starost, državljanstvo in razred ne bi smeli vplivati na sklepanje prijateljstev in odnosov z drugimi.

1.1 Hipoteze

V svoji raziskovalni nalogi preverjava naslednje hipoteze:

H1: Večina učencev ima s sošolci pozitiven odnos, s paralelko pa negativen.

H2: Večina učencev se raje druži s starejšimi učenci, učenci enakega spola, državljanstva, starosti in razreda.

H3: Na vaški šoli so odnosi med učenci pozitivnejši kot na mestni šoli.

H4: Večina učencev ve kaj je medvrstniško nasilje, a ne pozna vseh oblik.

H5: Manjšina učencev je žrtev medvrstniškega nasilja. Tisti, ki so, so najpogosteje deležni psihičnega nasilja.

H6: Več medvrstniškega nasilja je prisotno na mestni osnovni šoli.

H7: Večina učencev se ob srečanju z medvrstniškim nasiljem obrne v stran in ignorira, po pomoč pa se obrnejo na svoje prijatelje.

2 PREGLED OBJAV

2.1 Medvrstniški odnosi

Odnosi so za nas ljudi zelo velikega pomena. Vsi si želimo biti priljubljeni, saj je to med najstniki priljubljena tema. A se zaradi tega tudi vsak dan obremenjujemo s tem, da se nam ne bi kdo smejal ali nas zbadal. Prav tako nam je pomembno, kakšno mnenje imajo drugi o nas. Prav zato pride v šoli velikokrat do slabših in negativnih medvrstniških odnosov. Družbeno sprejemanje ali zavračanje s strani vrstnikov je v okviru šole temelj dobrega ali slabega počutja. Šola je torej prostor kjer učenci vstopamo v stik s sovrstniki. Pomemben vpliv na naše odnose imajo v šoli predvsem učitelji, doma pa starši. Učenci se moramo že zgodaj začeti zavedati, kako pomembni so dobri odnosi, kako lahko sami vplivamo na druge in kako se odzvati na nasilje. Iz navedenega lahko torej razberemo, da pozitivni socialni odnosi, ki jih učenci spletemo v šoli, vplivajo na to, da se bomo učenci posledično tudi bolj prilagodili v šoli ter da bo naš odnos do šole v večji meri bolj pozitiven kot pri učencih, ki bo med vrstniki spletel negativne odnose. Med socialnimi odnosi skupin obstajajo različna razmerja moči in različni položaji: člani, ki jih skupina najbolj sprejema, zasedajo bolj osrednji položaj, medtem ko so tisti, ki so manj sprejeti, postavljeni v bolj obrobne položaje (Kramljak, 2020).

2.2 Prijateljstvo

Prijateljstvo je odnos med osebami, ki niso partnerji, a se med seboj zelo dobro razumejo. Pomagajo ti, ko imaš težave, lahko se zanesesh na njih, kot tudi oni nate. S prijatelji preživimo veliko lepih trenutkov, ki jih nikoli ne pozabimo. Je pa tudi vrednota, ki je razen družine med najpomembnejšimi v življenju. Zelo se moraš potruditi najti prave prijatelje v življenju. Namreč obstajajo tudi takšni ljudje, ki samo izkoriščajo druge osebe. Tudi nasilja je v zadnjem času veliko, ki prihaja prav iz kroga prijateljev. Razvijanje prijateljstev je zelo pomembno, zato imajo učenci, ki so zelo vešč pri sklepanju prijateljstev, prednost pred vrstniki. Pomembne spretnosti pri tem so: veščine komuniciranja, spretnosti prevzemanja vlog in empatija. Učenci, ki imajo prijatelje, imajo v šoli tudi boljši učni uspeh in boljšo samopodobo. Nudijo pa jim tudi čustveno oporo in podporo v stresnih situacijah (Ugovšek, 2018).

2.3 Medvrstniško nasilje

“Nasilje predstavlja odnos med dvema stranema, kjer ena stran z uporabo ali pa z grožnjami, da bo uporabila moč, vpliva na drugo stran.” (Kaj je nasilje, 2010). V šolskem prostoru je zelo pogosto nasilje. Nasilje ima številne oblike. Praviloma je medvrstniško nasilje namerno in ponavljajoče ter se pojavlja v obliki fizičnega, psihičnega, spolnega, materialnega in spletnega nasilja (GOV.SI, brez datuma). Prav tako v obliki ekonomskega nasilja- izsiljevanje. Najpogostejše se medvrstniško nasilje izvaja nad učenci, ki na nek način izstopajo iz povprečja. To je določeno strani konteksta skupine. Žrtve medvrstniškega nasilja so izredno inteligentni učenci, nadarjeni glasbeniki, talentirani učenci, učenci s posebnimi potrebami, učenci z drugačnimi interesi in učenci, ki se fizično in vedenjsko razlikujejo od drugih. Medvrstniško nasilje lahko izvaja posameznik (nasilnež) ali skupina, tarča nasilja pa je prav tako lahko posameznik (žrtev) ali skupina (Rispekt, brez datuma).

2.4 Oblike medvrstniškega nasilja

2.4.1 Psihično nasilje

Psihično nasilje je namerna uporaba moči proti posamezniku ali skupini ljudi. Vključuje zlorabo, zastraševanje in napade, s katerimi prizadenemo škodo mentalnemu, moralnemu in socialnemu razvoju posameznika (Društvo za nenasilno komunikacijo, brez datuma).

2.4.2 Fizično nasilje

Fizično nasilje je vse, kar nekdo tebi – tvojemu telesu ali tvojim stvarjem naredi na silo in proti tvoji volji. Najpogostejše oblike fizičnega nasilja so udarci in pretep. Fizično nasilje je tudi nasilno reševanje konfliktov, prerivanje, povzročanje bolečine drugi osebi, odvzem osebnih stvari, fizično zapiranje ali zavezovanje nekoga (nekoga zapreš nekam in ga zavežeš) ali celo davljenje. Pomembno je, da veš, da je tudi klofuta oblika fizičnega nasilja in je kot takšna nesprejemljiva. V Sloveniji so vse oblike fizičnega nasilja strogo prepovedane z zakonom (prav tam).

2.4.3 Spolno nasilje

Spolno nasilje so vsa dejanja, povezana spolnostjo, ki jih oseba čuti kot prisilo. Izjema je spolno nasilje nad otroki, kjer ni nujno, da otrok določeno dejanje spolnega nasilja razume kot prisilo, kar ne pomeni, da ne gre za spolno zlorabo. Spolno nasilje je vsakršno vedenje, ki ga oseba doživlja kot vdor v njeno telesno integriteto, ki omejuje njeno pravico do odločanja o lastnem telesu ter prekorači osebne meje (prav tam).

Pomembno je, da spolnega nasilja ne povezujemo zgolj s fizično prisilo oziroma s silo ter da se ne osredotočimo na to, ali žrtev morda ni izrazila svojega nestrinjanja. Velikokrat je za žrtve v trenutku napada varneje, če se ne upirajo, kar pa ne pomeni, da so na zlorabo pristale. Spolno nasilje se pogosto dogaja tudi v partnerski zvezi, kjer povzročitelji večinoma uporabljajo bolj prikrite oblike prisile (prav tam).

2.4.4 Ekonomsko nasilje

Ekonomsko nasilje je ena izmed oblik nasilja, kamor spadajo vse oblike poniževanja ali nadvladovanja žrtve s pomočjo odrekanja pravic povezanih z zaslužkom in sredstvi za preživetje. Nekateri oblike takšnega nasilja so omejevanje pravice do zaposlitve in pravice razpolaganja z lastnim denarjem, siljenje v finančno odvisnost ali siljenje žrtve, da prevzame celotno finančno breme za povzročitelja nasilja (prav tam).

2.4.5 Spletno nasilje

Do spletnega nadlegovanja lahko pride iz podobnih razlogov kot do vsakega drugega nadlegovanja: zaradi jeze, potrebe po maščevanju, zaradi zavisti, z namenom opozoriti nase, želje po moči in oblasti, opozarjanja na svoj socialni status. V zadnjem času ga je vedno več (npr. širjenje groženj, neresničnih informacij, katerih namen je osmešiti ali ponižati drugega) (prav tam).

2.5 Vloge učencev v medvrstniškem nasilju

V medvrstniškem nasilju se učenci srečujejo z različnimi vlogami:

- **vloga žrtve**

Žrtev je oseba, ki trpi, utrpi ali pa preživi nasilje. Ponavadi so žrtve občutljive, nežne in inteligentne osebe. Ponavadi prihajajo iz družin, v katerih so se reševali konflikti mirno, brez nasilja, zato ne vedo, kako nanj reagirati.

- **povzročitelj medvrstniškega nasilja**

Povzročitelji so osebe, ki dlje časa izvajajo nasilje nad vrstnikom in zlorablajo svojo fizično, psihično, spolno ali materialno premoč. Pri tem so v procesu ustrahovanja in nadzora nad vrstnikom vse močnejši, kar vodi v vse večje neravnovesje v moči (Klemenčič, Filipčič, Rustja, Novakovič in Lešnik Mungnaioni).

- **opazovalci**

Opazovalci so osebe, ki zaznajo nasilje med vrstniki, ga neposredno opazujejo ali celo spodbujajo k nadaljevanju nasilja, vanj aktivno ne posegajo in ga ne izvajajo, žrtve pa ne zaščitijo. Vzroki za takšno vedenje so različni: strah pred povzročiteljem, ne želijo se izpostaviti, ne zaupajo, da bodo odrasli ustavili nasilje, slabe izkušnje iz preteklosti, menijo, da to ni njihov problem, tiha identifikacija s povzročiteljem in drugo (prav tam).

2.6 preprečevanje medvrstniškega nasilja

Učenci, ki niso povzročitelji ali žrtve nasilja imajo zelo pomembno vlogo pri prepoznavanju in preprečevanju medvrstniškega nasilja, kot opazovalci. Zelo pomembno je, da o opaženem medvrstniškem nasilju spregovorijo, saj lahko tako šola stori vse kar je v njeni moči, da ga prepreči (Rispekt, brez datuma)

Organi šol se vsakodnevno trudijo, da bi medvrstniško nasilje izničili, saj je pomembno med učenci graditi pozitivne in zdrave odnose. Košir (2013) namreč trdi, da se zavrtnjeni učenci pogosteje vključujejo v agresivne oblike vedenj.

3 METODOLOGIJA DELA

3.1 Udeleženci

V najini raziskavi je sodelovalo 176 učencev. Od tega je 117 učencev iz mestne in 59 učencev iz vaške osnovne šole. Sodelovali so učenci od 5. do 9. razreda.

3.2 Merski instrumenti

Za pridobivanje podatkov s strani učencev sva izdelali anketni vprašalnik. Učencem na vaški šoli sva posredovali spletno verzijo anketnega vprašalnika, katerega sva izdelali v spletnem programu 1ka. Učenci mestne šole so anketni vprašalnik reševali v fizični obliki.

3.3 Postopek zbiranja podatkov

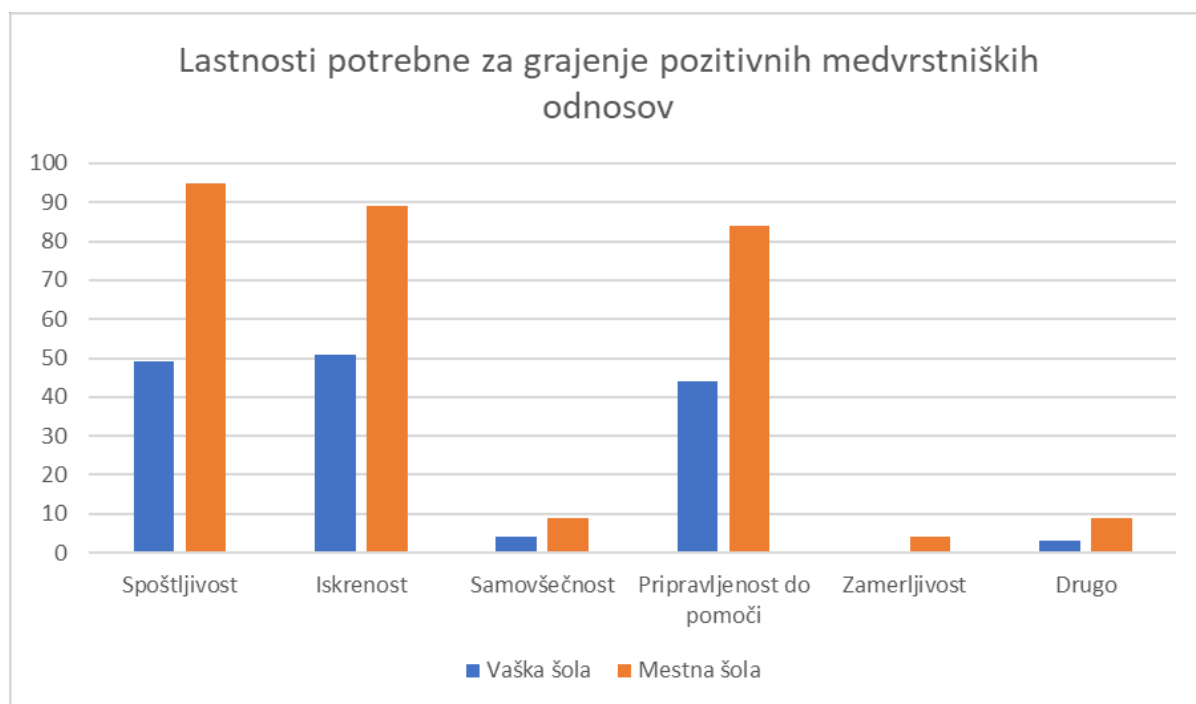
Najprej sva sestavili anketni vprašalnik za učence in jo s pomočjo dveh učiteljic posredovali med učence vaške in mestne osnovne šole. Anketo sva učencem posredovali v različnih oblikah, kjer so jo učenci vaške šole reševali v spletnem okolju 1ka in učenci mestne šole v fizični obliki. Učenci so anketo med razredno uro rešili in s tem sva pridobili podatke, ki sva jih potrebovali.

3.4 Postopek analize podatkov

Rezultate spletnega anketnega vprašalnika 1ka in fizično rešenih anketnih vprašalnikov sva združili in s pomočjo programa Microsoft Excell izdelali grafe, analizirali in interpretirali.

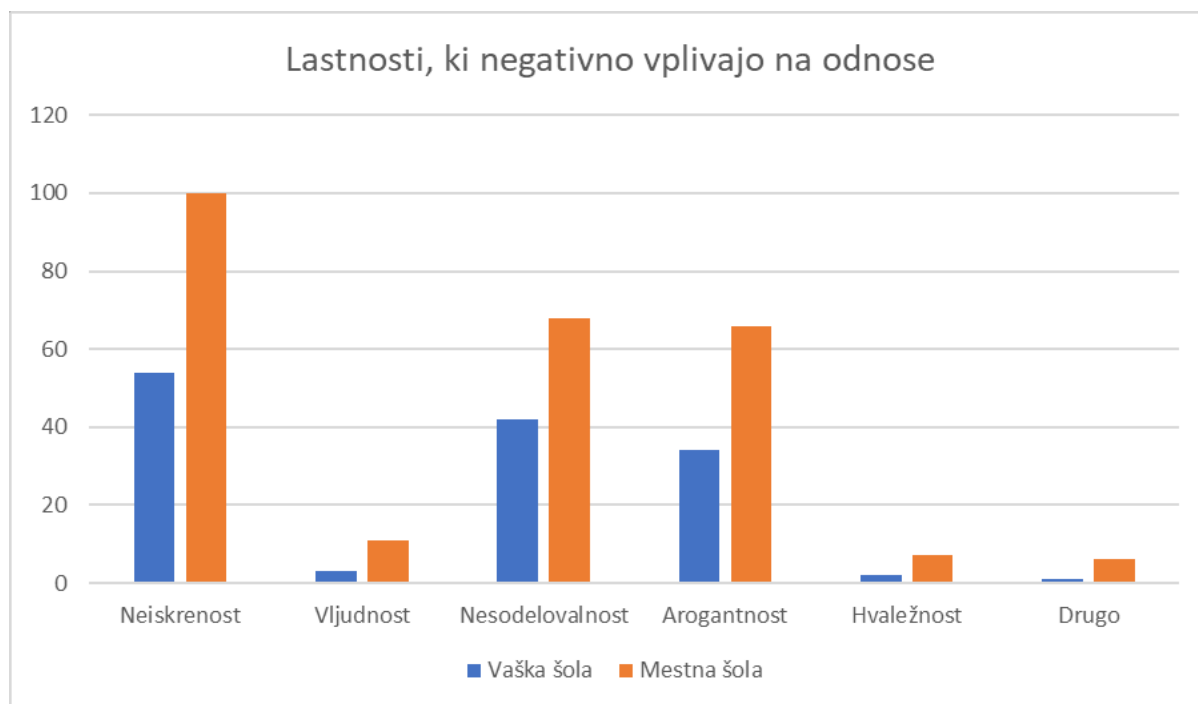
4 REZULTATI

4.1 Medvrstniški odnosi

Graf 1: Lastnosti s pozitivnim vplivom

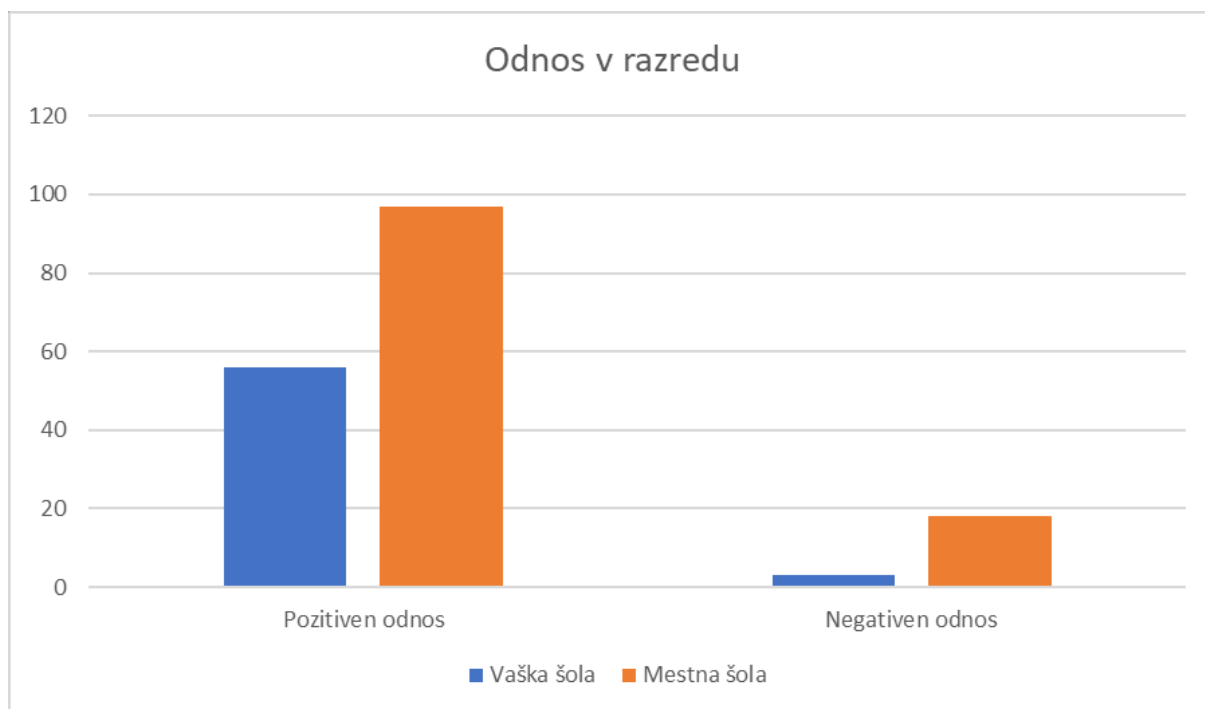
Rezultati anketnega vprašalnika so pokazali, da je mnenje učencev vaške in mestne šole glede lastnosti potrebnih za grajenje pozitivnih medvrstniških odnosov podobno. Najpogosteje so se učenci odločali za lastnosti kot so spoštljivost, iskrenost in pripravljenost do pomoči. Na vaški osnovni šoli so 3 učenci izbrali tudi samovšečnost in dva učenca drugo (poštenost, da ti pomaga). Na mestni osnovni šoli je 9 učencev izbralo lastnost samovšečnost, 4 učenci zamerljivost in 9 drugo.

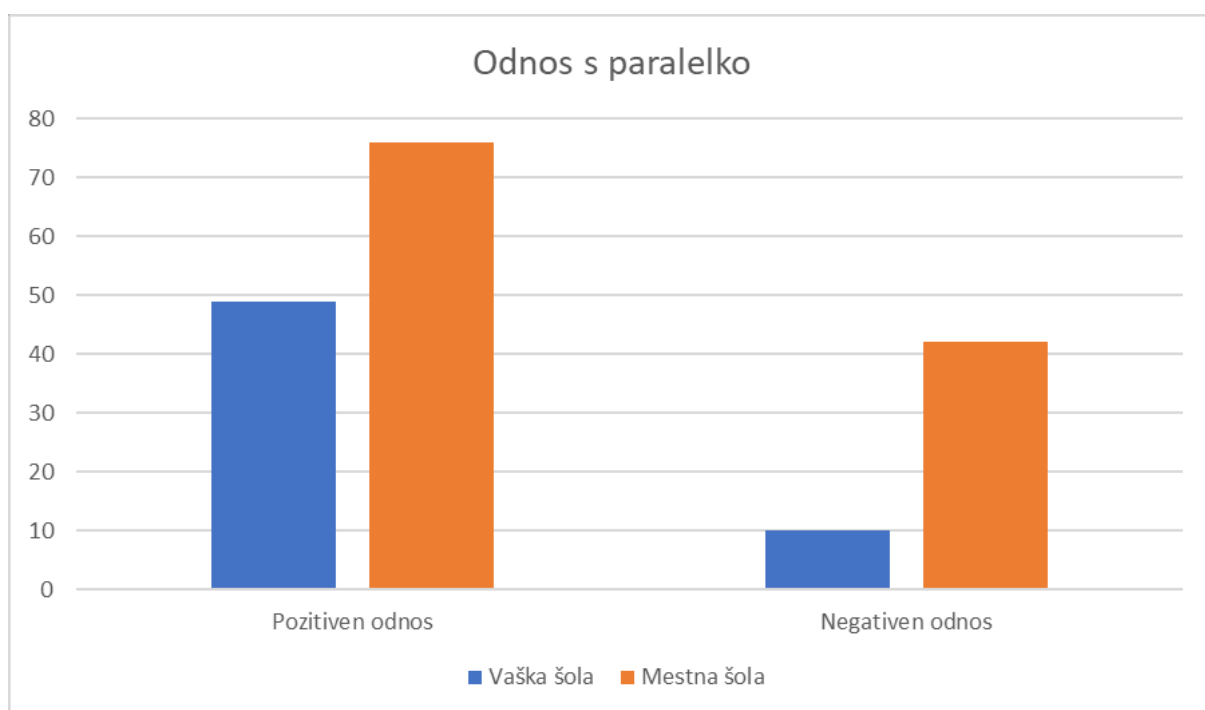
Graf 2: Lastnosti z negativnim vplivom

Najpogostejša lastnost, ki so jo učenci izbrali in negativno vpliva na odnose je neiskrenost. Sledili sta nesodelovalnost in arogantnost. Trije učenci vaške šole so izbrali vljudnost, dva učenca hvaležnost in en drugo (zahrbtnost). Enajst učencev mestne šole je izbralo vljudnost, sedem hvaležnost in šest drugo.

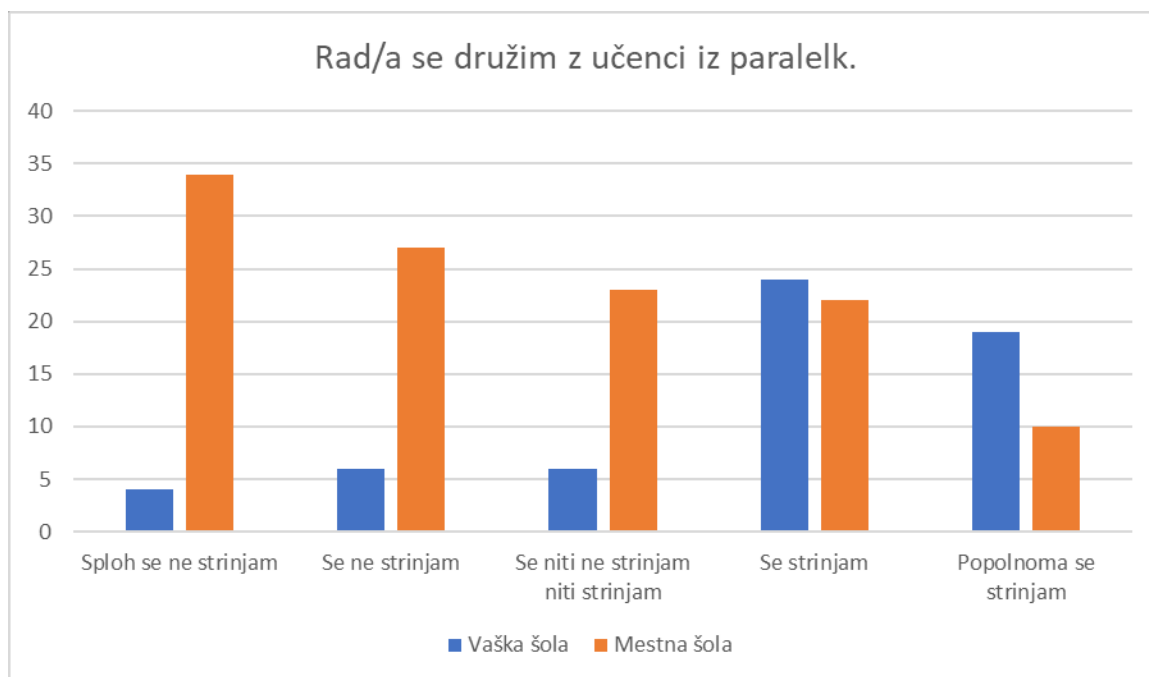
Več učencev mestne šole kot vaške šole je izbralo lastnosti vljudnost in hvaležnost, kot te, ki negativno vplivajo na odnose.

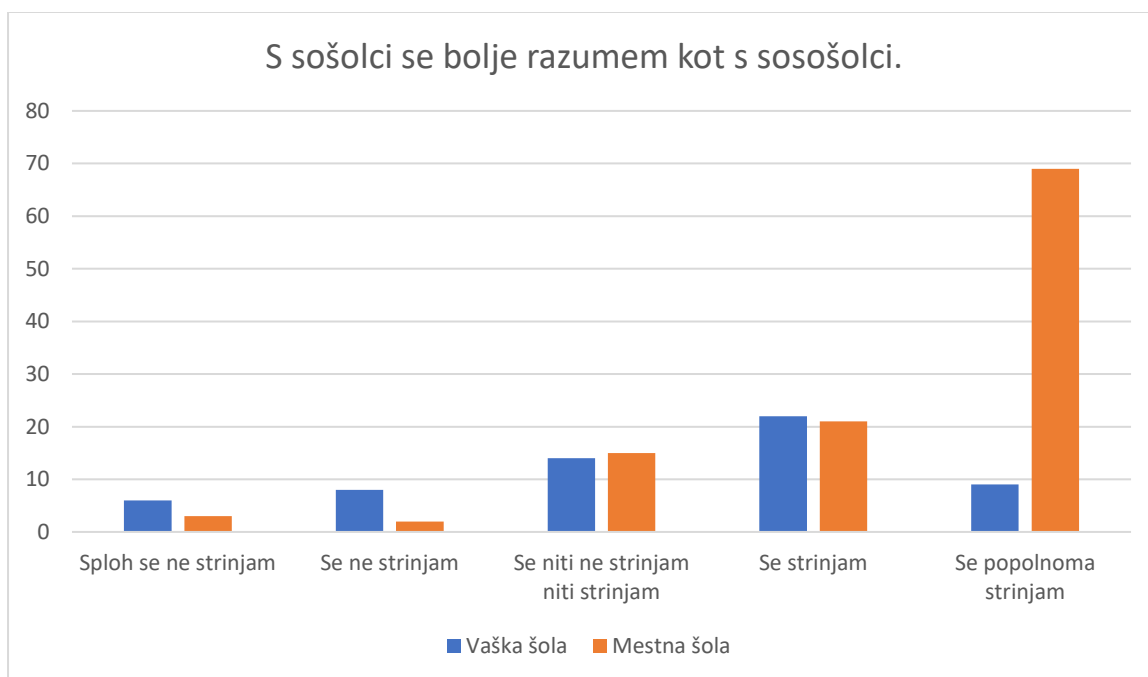
Graf 3: Odnosi v razredu

Graf 4: Odnosi s paralelko

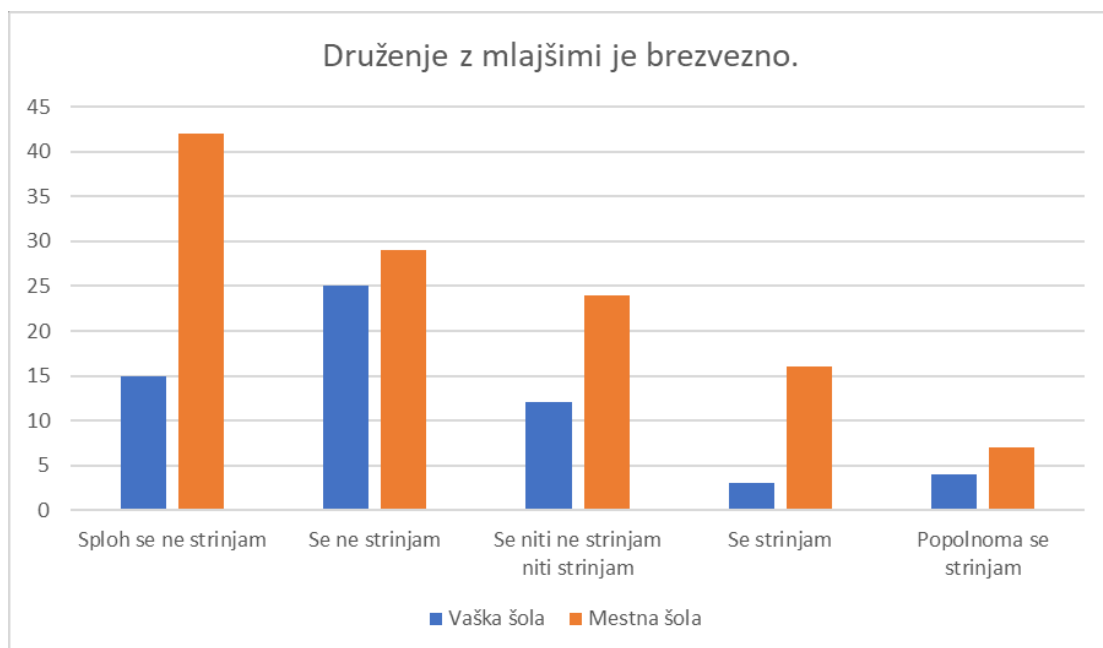

Graf 5: Mnenje učencev o druženju s paralelko

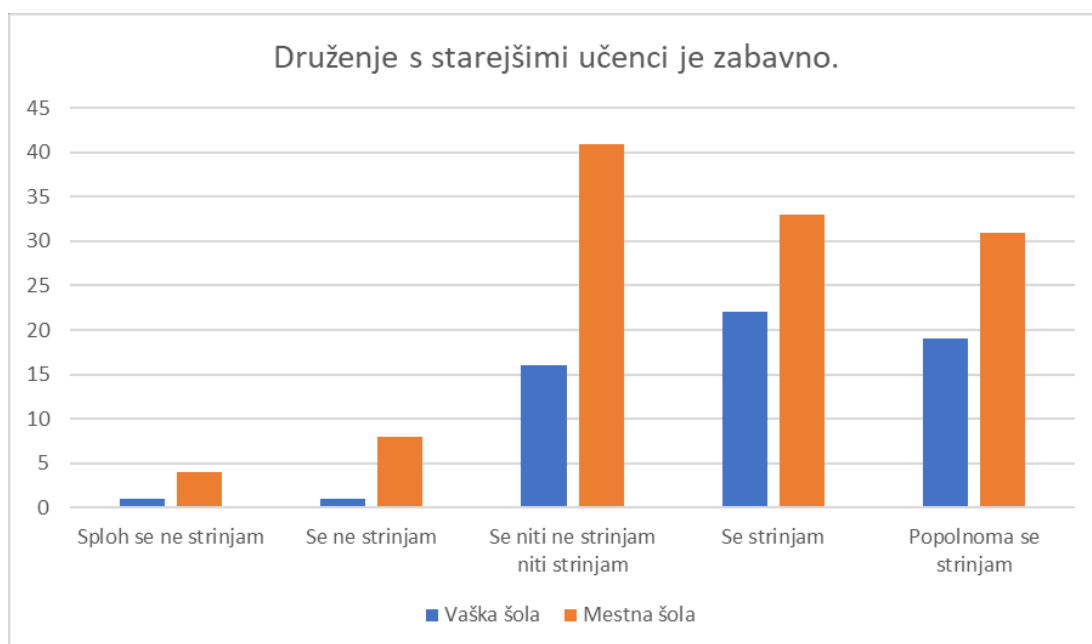

Graf 6: Mnenje učencev o razlikah v druženju s sošolci in sosošolci

Večina učencev mestne in vaške šole ima s sošolci in paralelko pozitiven odnos. Več negativnega odnosa je prisotnega med paralelkami kot med sošolci. Prav tako je več učencev izrazilo negativen odnos s paralelko na mestni šoli kot na vaški šoli. Največ negativnega odnosa je prisotnega v 5. razredu mestne osnovne šole. Te rezultate je možno razbrati v grafih 3, 4, 5 in 6.

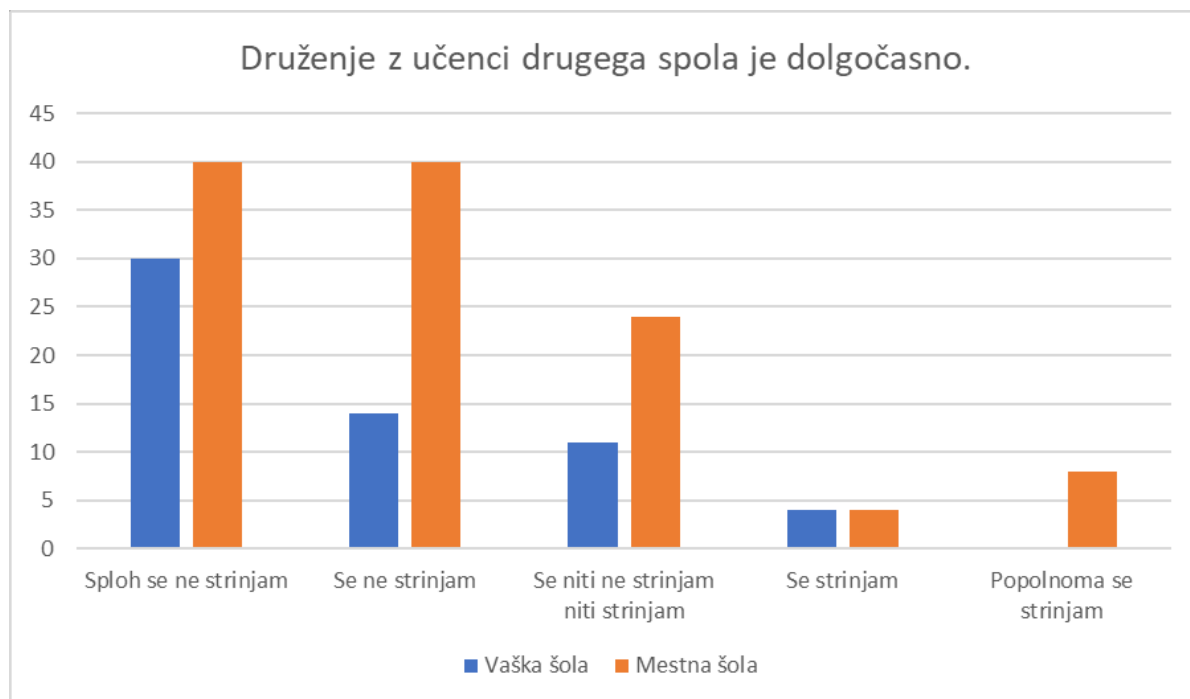
Graf 7: Mnenje učencev o druženju z mlajšimi učenci

Graf 8: Mnenje učencev o druženju s starejšimi učenci

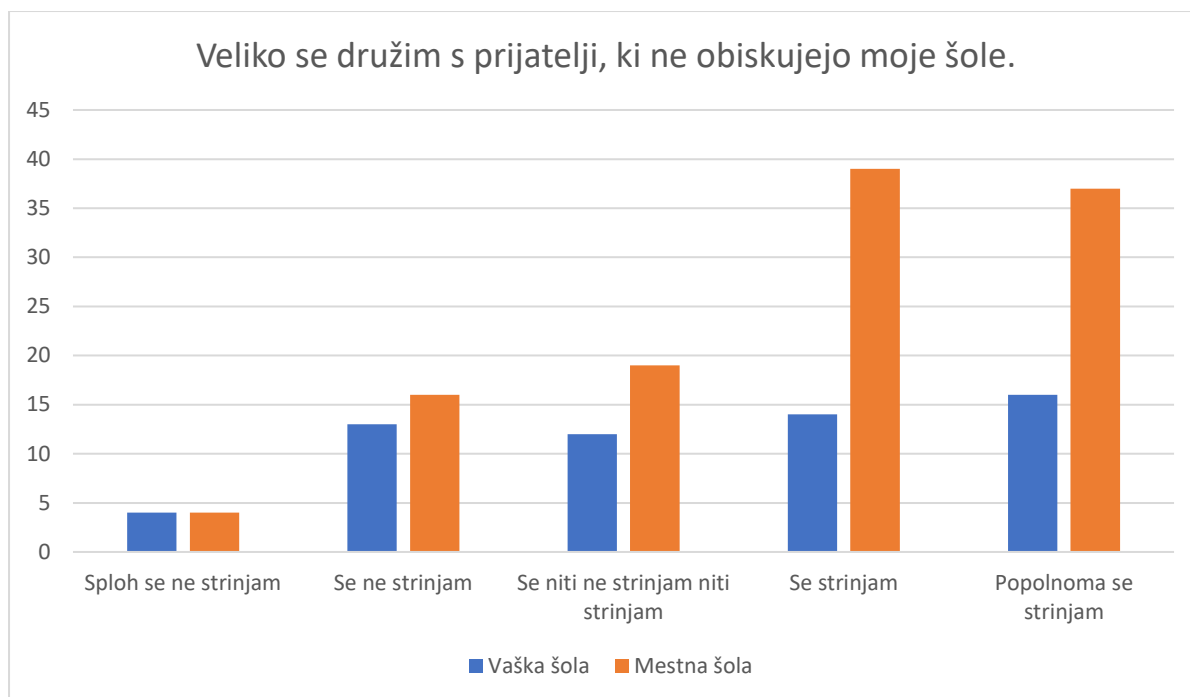
Rezultati anketnega vprašalnika prikazani na grafu 7 in grafu 8 so pokazali, da se najpogosteje učenci mestne šole s trditvijo sploh ne strinjajo in vaške šole ne strinjajo. Sledijo učenci, ki se s trditvijo niti ne strinjajo nit strinjajo. Na mestni šoli se več učencev s trditvijo strinja kot popolnoma strinja, med tem ko se na vaški šoli učenci s trditvijo bolj popolnoma strinjajo kot strinjajo.

Opazi se razlika med mestno in vaško osnovno šolo, kjer se učenci vaše šole raje družijo s paralelko kot učenci mestne osnovne šole.

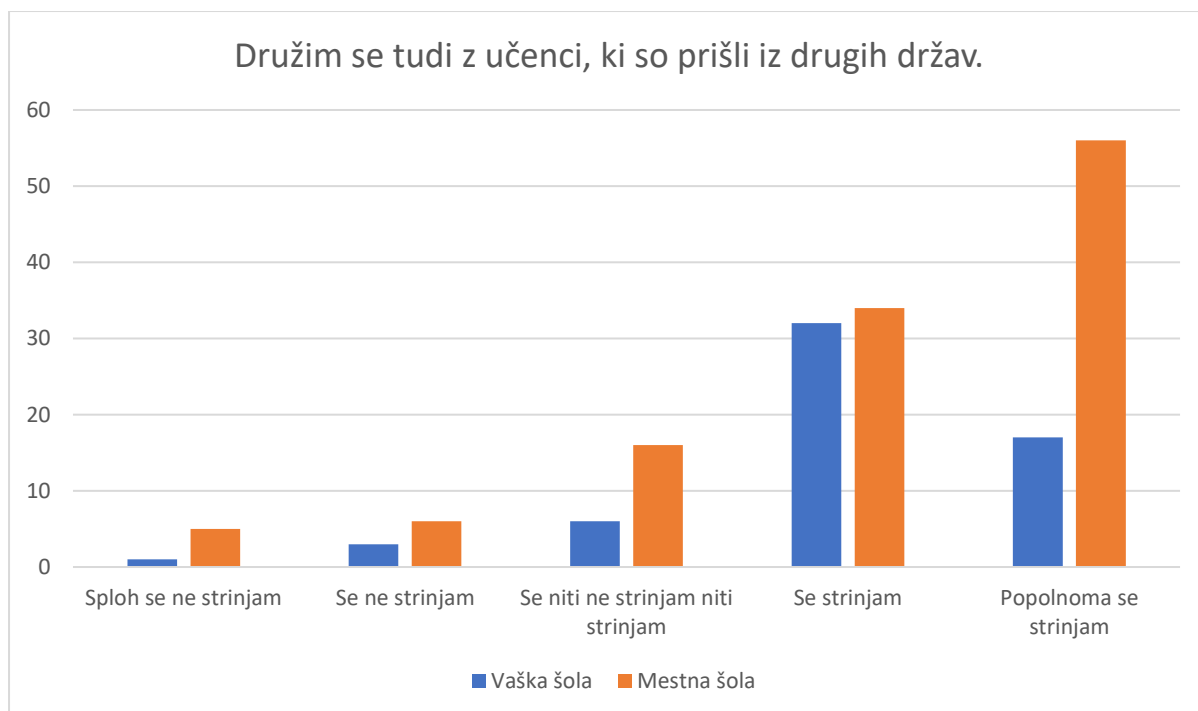
Graf 9: Mnenje učencev o druženju z učenci drugega spola

Največ učencev mestne šole se s trditvijo sploh ne strinja ali se ne strinja, na vaški šoli se s trditvijo največ učencev sploh ne strinja. Sledili so učenci, ki se hkrati s trditvijo niti ne strinjajo niti strinjajo. Najmanj učencev na vaški šoli se s trditvijo strinja, popolnoma se s trditvijo ne strinja noben. Na mestni šoli sledijo učenci, ki se s trditvijo popolnoma strinjajo. Najmanj učencev mestne šole se s trditvijo strinja.

Graf 10: Mnenje učencev o druženju z učenci drugih šol

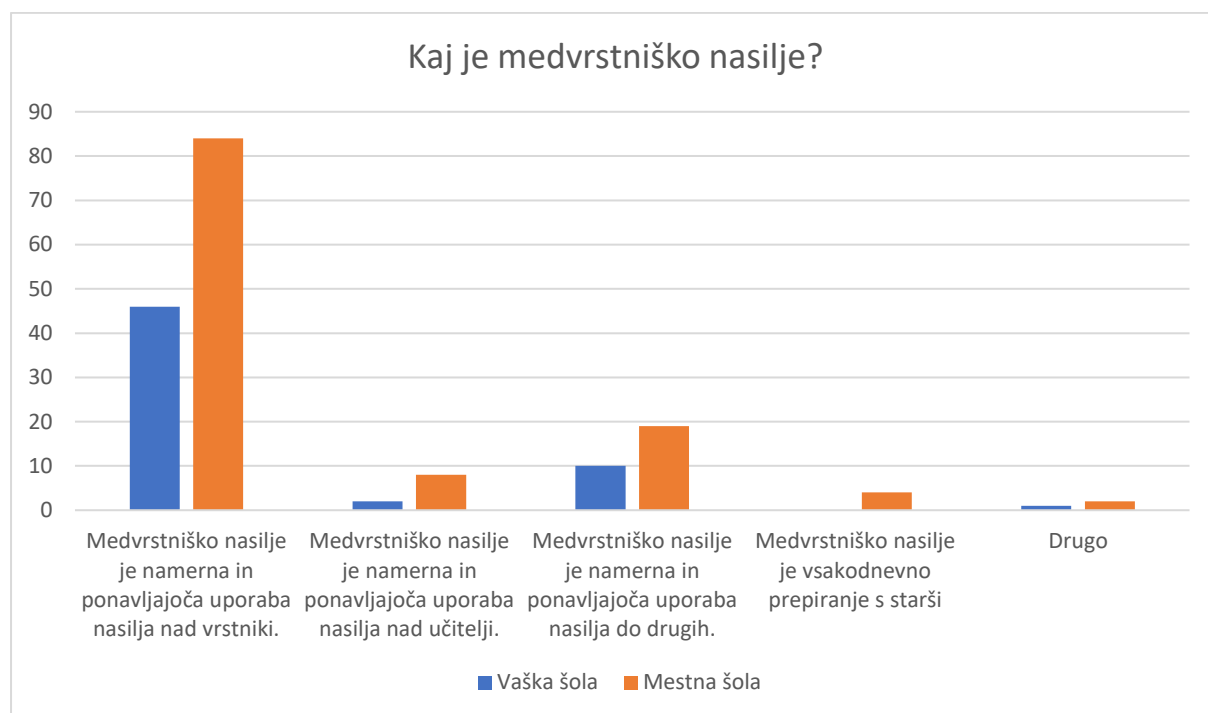
Največ učencev iz obeh šol se s trditvijo strinja ali popolnoma strinja. Na mestni šoli se več učencev s trditvijo niti strinja in niti ne strinja, na vaški pa se jih več ne strinja. Najmanj učencev se s trditvijo sploh ne strinja.

Graf 11: Mnenje učencev o druženju z učenci drugih držav

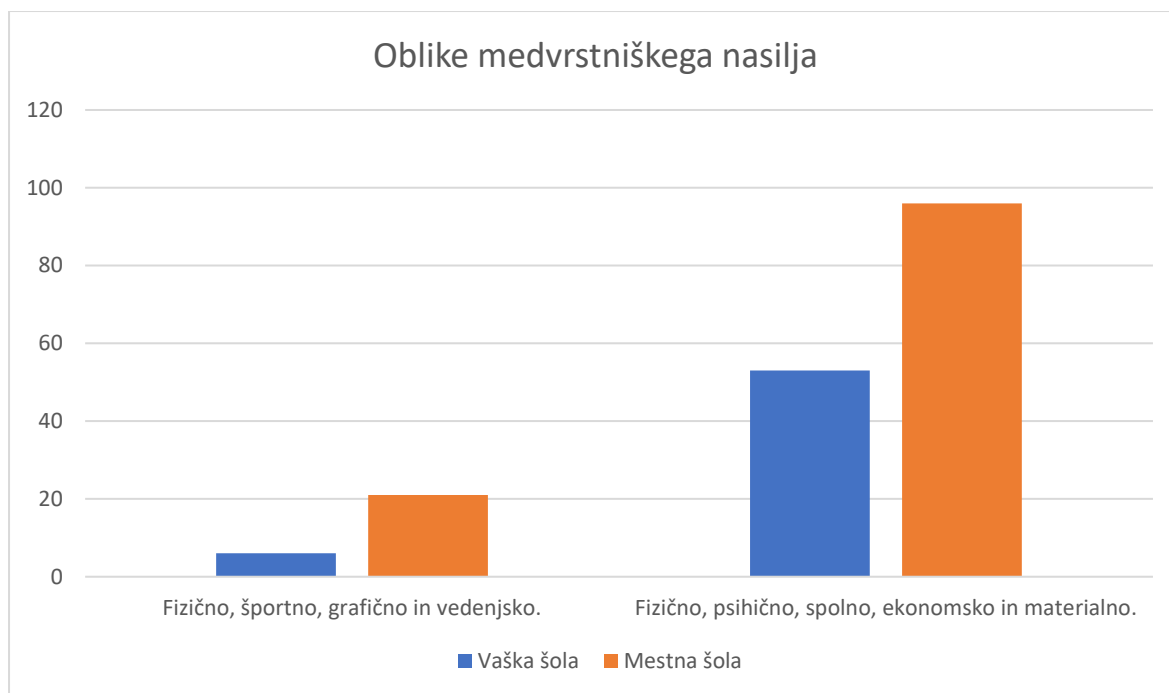
Največ učencev mestne šole se je s trditvijo popolnoma strinjalo, medtem ko se je na vaški šoli največ učencev s trditvijo strinjalo. Najredkeje se učenci s trditvijo sploh ne strinjajo ali pa se z njo ne strinjajo.

4.2 Medvrstniško nasilje

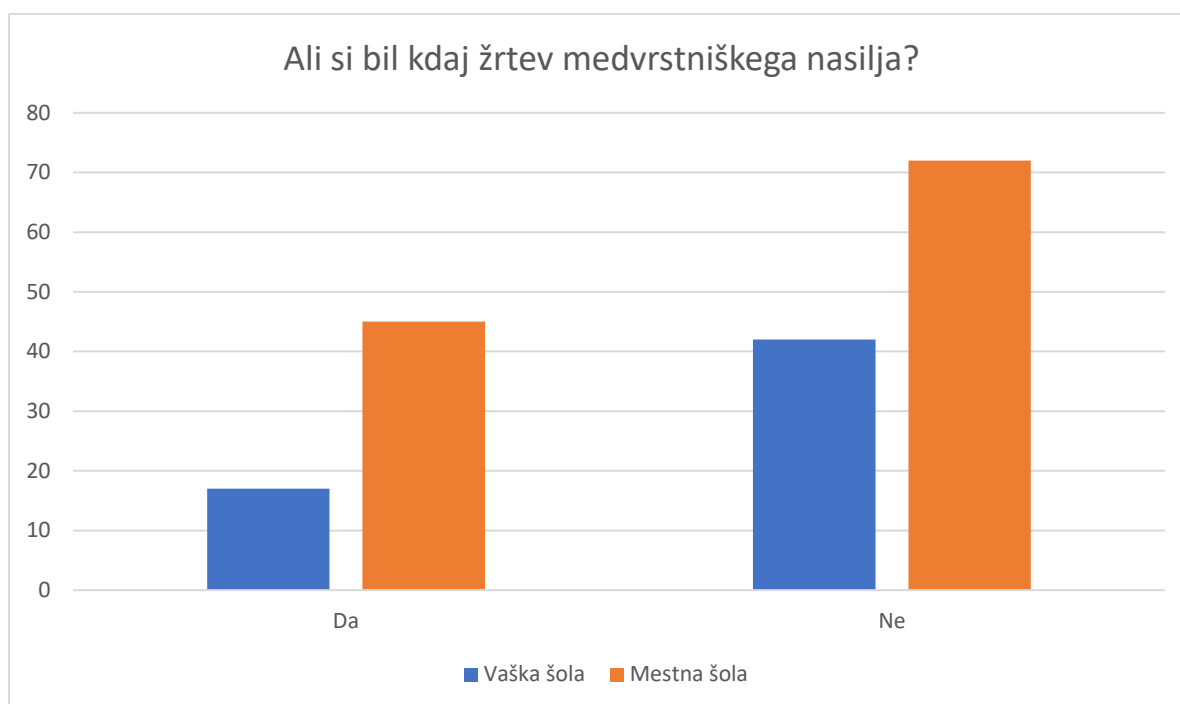
Graf 12: Poznavanje medvrstniškega nasilja

Večina učencev je na vprašanje pravilno odgovorilo. Izstopali so učenci, ki so se odločili za odgovore, ki trdijo, da je medvrstniško nasilje ponavljajoča uporaba nasilja do drugih, nad učitelji in drugo. Nekateri učenci mestne šole so se odločili, da je to vsakodnevno prepiranje s starši.

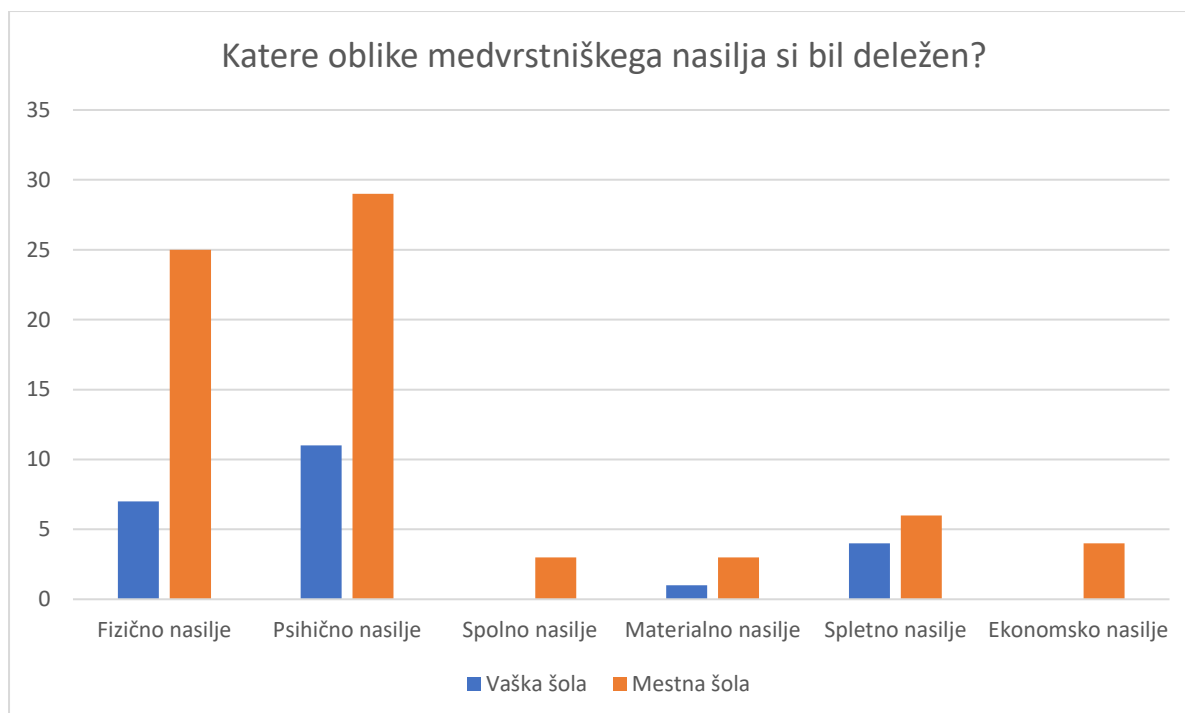

Graf 13: Poznavanje oblik medvrstniškega nasilja

Večina učencev pozna oblike medvrstniškega nasilja in je na vprašanje odgovorilo pravilno.

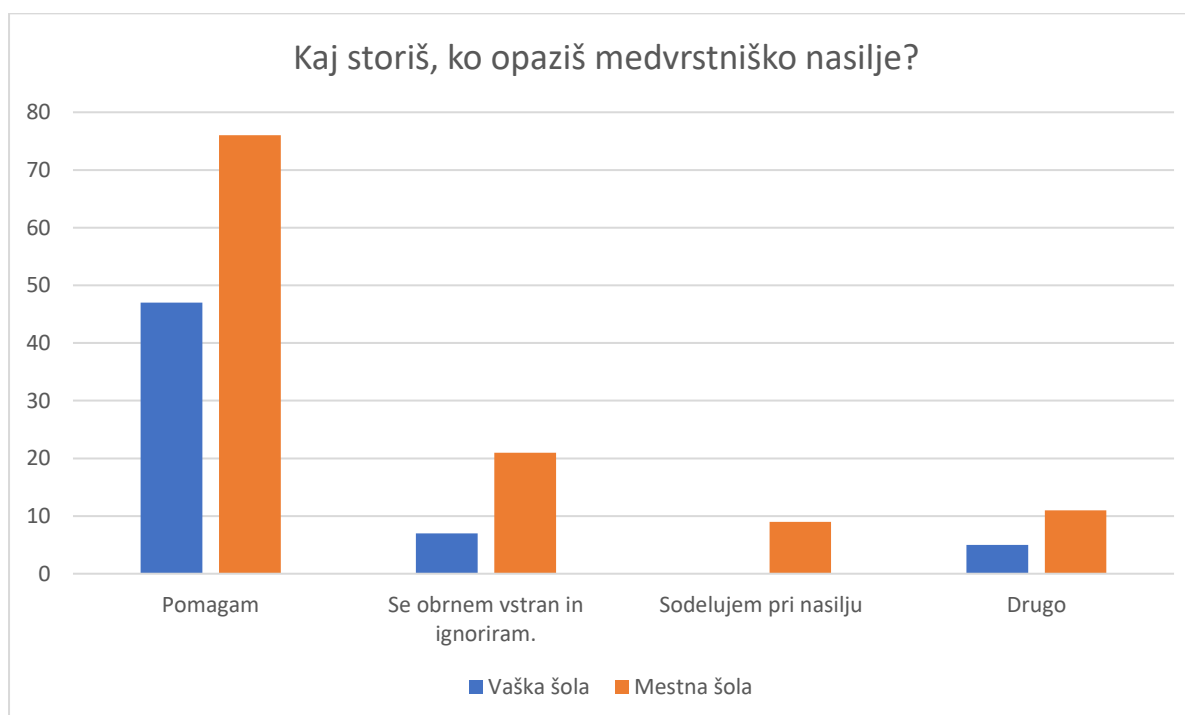

Graf 14: Žrtev medvrstniškega nasilja

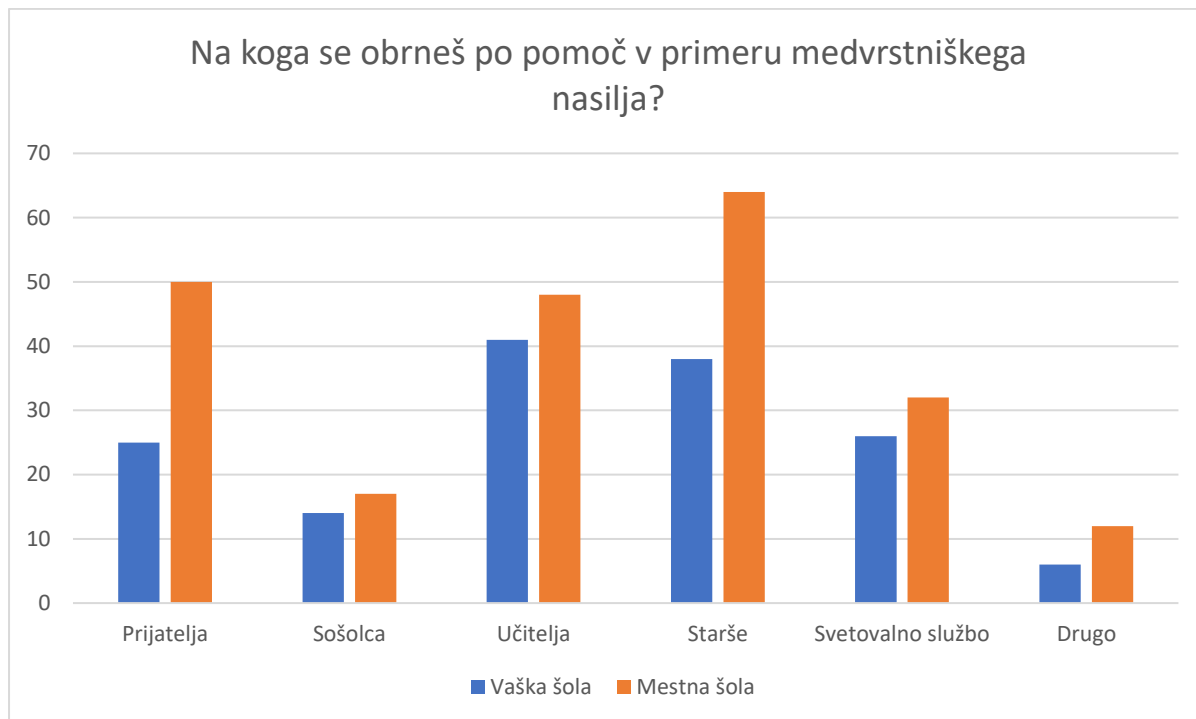
Graf 15: Oblike medvrstniškega nasilja, ki jih je učenec bil deležen

Večina učencev še ni bila žrtev medvrstniškega nasilja, tisti, ki so bili so najpogosteje bili deležni psihičnega nasilja. Druga najpogostejša oblika je fizično nasilje, sledita spletno in materialno nasilje. Učenci mestne šole so bili deležni tudi ekonomskega in spolnega nasilja.

Graf 16: Ukrepanje

Največ učencev v primeru medvrstniškega nasilja pomaga. Drugo najpogostejše dejanje je, da se obrnejo v stran in nasilje ignorirajo. Najmanj učencev vaše šole se je odločilo za odgovor drugo (poiščem starejšo osebo). Pri nasilju sodeluje samo 9 učencev mestne šole.

Graf 17: Pomoč

Na vaški šoli se učenci po pomoč obrnejo na učitelja, na mestni pa na starše. Najmanj učencev se po pomoč obrne na sošolca. 18 učencev je izbralo tudi možnost drugo (brat, sestra).

5 RAZPRAVA

Zastavili sva si sedem hipotez, ki sva jih tekom raziskovanja ali ovrgli ali potrdili.

HIPOTEZA 1

Prva zastavljena hipoteza je predvidevala, da ima večina učencev s sošolci pozitiven odnos, s paralelko pa negativen. Hipotezo sva delno potrdili. Pri analizi anketnega vprašalnika sva ugotovili, da ima večina učencev tako s sošolci kot tudi s paralelko pozitiven odnos.

HIPOTEZA 2

Druga hipoteza je predvidevala, da se večina učencev raje druží s starejšimi učenci, učenci enakega spola, državljanstva, starosti in razreda. Rezultati so pokazali, da starost, spol, državljanstvo in razred za medvrstniške odnose niso pomembni. Hipotezo ovževa.

HIPOTEZA 3

Tretja hipoteza predvideva, da so na vaški šoli odnosi med učenci pozitivnejši kot na mestni šoli. Hipotezo potrdiva, saj sva pri analizi podatkov ugotovili, da je večje število učencev na vaški osnovni šoli izrazilo pozitiven odnos do drugih, kot na mestni šoli.

HIPOTEZA 4

Četrta hipoteza je predvidevala, da večina učencev ve kaj je medvrstniško nasilje, a ne pozna vseh oblik. Hipotezo sva delno ovrgli. Rezultati so pokazali, da večina učencev ve kaj je medvrstniško nasilje in katere oblike obstajajo.

HIPOTEZA 5

Peta hipoteza trdi, da je več učencev, ki niso žrtve medvrstniškega nasilja. Tisti, ki so, so najpogostejše deležni psihičnega nasilja. Hipotezo v celoti potrdiva, saj so podatki pokazali, da večina učencev ni žrtev medvrstniškega nasilja in da je najpogostejše prisotno psihično nasilje.

HIPOTEZA 6

Hipoteza 6 predvideva, da je več medvrstniškega nasilja prisotno na mestni osnovni šoli. Hipotezo sva potrdili.

HIPOTEZA 7

Sedmo hipotezo zavržemo, saj so rezultati pokazali, da večina učencev pomaga in se po pomoč obrne na starše ali učitelja. Nasprotno je predvidevala hipoteza, ki trdi, da se večina učencev ob srečanju z medvrstniškim nasiljem obrne v stran in ignorira, po pomoč pa se obrnejo na svoje prijatelje.

Tekom raziskave sva ugotovili, da se najina pričakovanja ne skladajo z odgovori učencev. Medvrstniški odnosi so veliko boljši, kot sva pričakovali. Glede medvrstniškega nasilja sva presenečeni, kako iskreni so učenci z deljenjem svojega mnenja, saj sva pričakovali, da se bo manj učencev izpostavilo kot žrtev medvrstniškega nasilja.

6 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Z raziskovalno nalogo sva želeli, raziskati medvrstniške odnose in pridobiti vpogled v pojavljanje medvrstniškega nasilja na mestni in vaški osnovni šoli. Meniva, da so odnosi med vrstniki in drugimi učenci boljši na vaški osnovni šoli, da je večina učencev že bila žrtev medvrstniškega nasilja in, da večina učencev pomoč poišče pri prijateljih in starših. Meniva, da sama raziskovalna naloga pri učencih, učiteljih in vseh ostalih, vzpodbudi idejo in željo po gradnji dobrih odnosov z soljudmi. Učencem so s pomočjo naloge bile predstavljene možnosti odziva na medvrstniško nasilje in ideje o tem kje lahko poiščejo pomoč.

Za našo družbo je pomembno, da se ljudje že kot majhni učimo, kaj je potrebno za gradnjo pozitivnih odnosov z vrstniki, kako se spoprijemamo z medvrstniškim nasiljem in kako pomagati, ko ga opazimo. Sami sva v ta namen izdelali predlog z naslovom »Ne sodi knjige po platnici«, ki ga predstavlja pod poglavjem 6.1.

6.1 Predlog mini projekta »Ne sodi knjige po platnici«

Za ohranjanje dobrih odnosov, sva izdelali predlog mini projekta. Namen in cilji projekta so združiti in izboljšati odnose med učenci preko nudenja učne pomoči.

V samem projektu bi razrednik izdelal seznam učencev, ki potrebujejo učno pomoč. Vanj se bi ali učenci vpisovali sami ali bi jih določil učitelj sam. Ko se sezname zapolnijo, bi z učenci izvedli prvo srečanje, kjer bi jim predstavili mini projekt in dodelili prvo nalogo. Pari učencev bi se srečali s prvim problemom – izdelava urnika, kjer se bi naučili sporazumevanja in iskanja kompromisov. Enkrat na teden se bi pari srečevali in skupaj reševali domače naloge, se pripravljali na ocenjevanja in utrjevali snovi, ki jim povzročajo težave.

Sva menja, da se bi med učenci hitro spletla prijateljska vez, prav tako se bi s sodelovanjem pri mini projektu izboljšala učna uspešnost, naučili se bi sodelovanja, pridobili kompetence potrebne za grajenje pozitivnih odnosov in se naučili, da pri izbiri prijatelja ni pomembno kako izgleda, koliko je star, katerega spola je, kateri razred je ali od kod prihaja. Najpomembneje je to, kar imamo v srcu.

7 ZAKLJUČEK

V okviru raziskovalne naloge sva z anketnim vprašalnikom raziskali medvrstniške odnose in prisotnost medvrstniškega nasilja v petem, šestem, sedmem, osmem in devetem razredu mestne in vaše osnovne šole. Zanimalo naju je kakšne odnose imajo učenci v razredu in s paralelko, ali pri druženju obstaja kakšna razlika med lastnostmi učencev (starost, spol, državljanstvo, razred), kakšno je poznavanje medvrstniškega nasilja med učenci, koliko učencev je že bilo žrtev medvrstniškega nasilja in katere oblike so bili deležni, na kateri šoli je prisotno več nasilja in kako se učenci odzovejo in kje poiščejo pomoč v primeru pojava medvrstniškega nasilja.

Ob pregledu objav sva ugotovili, da so medvrstniški odnosi za učence zelo pomembni in najpogostejše vrstniki vstopajo v stik z sovrstniki v šoli, zato imajo na odnose pomemben vpliv predvsem učitelji, doma pa starši. Obstajajo pozitivni in negativni odnosi med vrstniki. Iz negativnih medvrstniških odnosov lahko preide v medvrstniško nasilje. To je ponavljajoče in namerno izvajanje nasilja med vrstniki. Poznamo fizično, psihično, spolno, materialno, spletno in ekonomsko nasilje.

Raziskava je pokazala, da so učencem za pozitiven odnos najpomembnejše lastnosti spoštljivost, iskrenost in pripravljenost do pomoči, za negativen odnos pa neiskrenost, nesodelovalnost in arogantnost. Ugotovili sva, da so odnosi v razredu in paralelki veliko boljši kot sva pričakovali, saj ima večina učencev z njimi pozitiven odnos. Hkrati pa sva ugotovile, da je več negativnega odnosa prisotnega med paralelkami. Učencem lastnosti drugih pri izpostavljanju pozitivnih odnosov niso pomembne, saj je večina mnenja, da se radi družijo z vrstniki ne glede na spol, starost, državljanstvo in razred.

Odgovori učencev so pokazali, da učenci poznajo medvrstniško nasilje in njegove oblike. Ugotovili sva, da je manj tistih, ki so žrtve medvrstniškega nasilja že bili in da je več žrtev iz mestne osnovne šole. Največ učencev je bilo žrtev psihičnega nasilja sledili pa so tisti, ki so bili žrtve fizičnega nasilja. Ko učenci opazijo medvrstniško nasilje se večina odloči pomagati. Največ se jih obrne na starše ali učitelja.

Medvrstniško nasilje je še vedno velik trn v peti medvrstniških odnosov, saj se pogosto izvaja med učenci na šolah. Kljub temu, da so najina pričakovanja bila, da bo medvrstniškega nasilja

manj naju je vseeno presenetilo število učencev, ki so žrtve nasilja že bili. V prihodnje upamo, da se bodo odnosi med učenci še izboljšali in da se bo pogostost medvrstniškega nasilja zmanjšala. Meniva, da smo na dobri poti, saj so rezultati anketnega vprašalnika prikazali, da imajo učenci pozitivne odnose z drugimi učenci šole ne glede na spol, starost, razred in državljanstvo. Saj veste, ne sodi knjige po platnici!

Z željo po ohranjanju in krepitvi odnosov bova razredniku in sošolcem pri razredni uri predstavili mini projekt »Ne sodi knjige po platnici«. Projekt želiva z naslednjim letom poskusno izvesti na osnovni šoli, ki jo obiskujeva ter ugotoviti njegov vpliv na medvrstniške odnose.

8 PRILOGE

8.1 Anketni vprašalnik

ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni!

Sva učenci 8. razreda. V sklopu raziskovalne naloge sva se odločili raziskati mnenje učencev o medvrstniških odnosih in medvrstniškem nasilju. Prosiva vas, da nama pri raziskavi pomagate z izpolnitvijo te ankete. Anketa je anonimna.

Za sodelovanje se ti iskreno zahvaljujeva.

I. Spol:

- a) moški.
- b) ženski.

II. Prihajam iz:

- a) mestne šole.
- b) vaške šole.

III. Razred:

- a) 5. razred.
- b) 6.. razred.
- c) 7. razred.
- d) 8. razred.
- e) 9. razred.

1. Katere lastnosti so potrebne za grajenje pozitivnih medvrstniških odnosov? Možnih je več odgovorov.

- a) Spoštljivost.
- b) Iskrenost.
- c) Samovšečnost.
- d) Pripravljenost do pomoči.

e) Zamerljivost.

f) Drugo: _____

2. Katere lastnosti ljudi negativno vplivajo na prijateljstvo? Možnih je več odgovorov.

a) Neiskrenost.

b) Vljudnost.

c) Nesodelovalnost.

d) Arogantnost.

e) Hvaležnost.

f) Drugo: _____

3. Kakšen odnos imaš s sošolci?

a) Pozitiven.

b) Negativen.

4. Kakšen odnos imaš s paralelko?

a) Pozitiven.

b) Negativen.

5. Pred vami je lestvica s trditvami. Trditve ocenite s pomočjo lestvice: 1 – sploh se ne strinjam, 2 – se ne strinjam, 3 – se niti ne strinjam niti strinjam, 4 – se strinjam in 5 – popolnoma se strinjam,

	Sploh se ne strinjam.	Se ne strinjam.	Se niti ne strinjam niti strinjam.	Se strinjam.	Se popolnoma strinjam.
Druženje z mlajšimi je brezvezno.	1	2	3	4	5
Rad/a se družim z učenci iz paralelk.	1	2	3	4	5
Druženje z učenci drugega spola je dolgočasno.	1	2	3	4	5

Druženje s starejšimi učenci je zabavno	1	2	3	4	5
Veliko se družim s prijatelji, ki ne obiskujejo moje šole.	1	2	3	4	5
Družim se tudi z učenci, ki so prišli iz drugih držav.	1	2	3	4	5
S sošolci se bolje razumem kot s sosošolci.	1	2	3	4	5

6. Kaj je medvrstniško nasilje?

- a) Medvrstniško nasilje je namerna in ponavljajoča uporaba nasilja nad vrstniki.
- b) Medvrstniško nasilje je namerna in ponavljajoča uporaba nasilja nad učitelji.
- c) Medvrstniško nasilje je namerna in ponavljajoča uporaba nasilja do drugih.
- d) Medvrstniško nasilje je vsakodnevno prepiranje s starši.
- e) Drugo: _____

7. Medvrstniško nasilje se pojavlja v različnih oblikah:

- a) fizično, športno, grafično in vedenjsko.
- b) Fizično, psihično, spolno, ekonomsko in materialno.

8. Ali si bil kdaj žrtev medvrstniškega nasilja?

- a) Da.
- b) Ne.

9. Če si na prejšnje vprašanje odgovoril z DA, označi katere oblike medvrstniškega nasilja si bil deležen. Možnih je več odgovorov.

- a) Fizično nasilje.
- b) Psihično nasilje.
- c) Spolno nasilje.
- d) Materialno nasilje.
- e) Spletno nasilje.

f) Ekonomsko nasilje.

10. Kaj storiš, ko opaziš medvrstniško nasilje?

a) Pomagam.

b) Se obrnem vstran in ignoriram.

c) Sodelujem pri nasilju.

d) Drugo: _____

11. Na koga se obrneš po pomoč v primeru medvrstniškega nasilja? Možnih je več odgovorov.

a) Prijatelja.

b) Sošolca.

c) Učitelja.

d) Starše.

e) Svetovalno službo.

f) Drugo: _____

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi.

Hvala za sodelovanje!

9 VIRI IN LITERATURA

Društvo za nenasilno komunikacijo. (brez datuma). Pridobljeno iz Kaj je nasilje?:
<https://www.drustvo-dnk.si/o-nasilju/kaj-je-nasilje.html>

GOV.SI. (brez datuma). Pridobljeno iz Prepoznavanje in preprečevanje nasilja v šolah:
<https://www.gov.si teme/prepoznavanje-in-preprecevanje-medvrstniskega-nasilja-v-solah/>

Kaj je nasilje (22. november 2010). Pridobljeno iz: <http://arsvitae.si/sl/page/view/Nasilje>

Klemenčič, I., Filipčič, K., Rustja, E., Novakovič, T., & Lešnih Mugnaioni, D. (2023).
Protokol za ravnanje ob zaznavi in obravnavi medvrstniškega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Kramljak, K. (2020). *Primeri didaktičnih aktivnosti za spodbujanje medvrstniških odnosov pri pouku spoznavanja okolja v 1. triletju.* Maribor: Pedagoška fakulteta Maribor.

Rispekt. (brez datuma). Pridobljeno iz Kaj je vrstniško nasilje in kako ukrepati?

Ugovšek, K. (2018). *Medvrstniški odnosi in učenci z avtističnimi motnjami v osnovni šoli.* Maribor: Pedagoška fakulteta Maribor.